

BEDENİN ANLAMI VE SINIRLARI

İLEM Güncel Serisinde İlmî Etüdler Derneği (İLEM)'in güncel meselelere yönelik düzenlediği etkinlikler ve günümüzün problemlerine cevap arayan çalışmalar neşredilmektedir. Seride yayımlanan kitaplar farklı meseleleri akademik bir disiplin çerçevesinde irdelemektedir.

BEDENİN ANLAMI VE SINIRLARI

Hazırlayan
Senanur Avcı & Nuriye Kayar

ilem
KİTAPLIĞI

YAYIN NO: 1143
İLEM Kitaplığı No: 03
İslam Güncel Serisi No: 1
ISBN: 978-605-320-047-5
© 1. Basım, Ocak 2015

ilem
KİTAPLIĞI
ilem.org.tr

nobel
nobelayin.com

BEDENİN ANLAMI VE SINIRLARI

Hazırlayan: Senanur Avcı & Nuriye Kayar

Copyright 2015, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ.
SERTİFİKA NO.: 20779

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti. ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Genel Yayın Yönetmeni: Nevzat Argun -nargun@nobelayin.com-
Dizi Editörü: Senanur Avcı & Nuriye Kayar

Redaksiyon: Dudu Ekinci
Sayfa Tasarımı: Tarkan Kara -erdal@nobelayin.com-
Kapak Tasarımı: Furkan Selçuk Ertargin
Baskı Sorumlusu: Halil Yeşil
Baskı ve Cilt: Hazar Reklam Matbaacılık Sertifika No.: 26482
Kazım Karabekir Cad. 7/56-57 İskitler / Ankara

Dağıtım: Volkan Kurt -volkankurt@nobelayin.com- +90 312 418 20 10
Emrah Dursun -emrah@nobelayin.com-
Çetin Erdoğan -cetin@nobelayin.com-
Serhat Geçkaldı -serhat@nobelayin.com-
Tanıtım: Sadık Küçükakman -sadik@nobelayin.com-
Yavuz Şahin -yavuz@nobelayin.com-
Onur Uysal -onur@nobelayin.com-
Emre Akkuş -emre@nobelkitap.com-
Sipariş: -siparis@nobelayin.com-
e-satış: -esatis@nobelkitap.com-

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Avcı, Senanur., Kayar, Nuriye.

Bedenin Anlamı ve Sınırları / Senanur Avcı & Nuriye Kayar
1. Basım, XIV+210 s., 11x190 mm
Kaynakça ve izin var.
ISBN 978-605-320-047-5
1. Beden 2. Özgürlük 3. Birey

NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ.
Ankara Dağdemir Kültür Mah. Mihattarpaşa Cad. No: 74 B-01/02 Kızılay / ANKARA
Tel: 0312 418 20 10 Faks: 0312 418 30 20 /www.nobelayin.com nobel@nobelayin.com
Merkez İKSB Abdülkadir Geylani Cad. No: 2/A Ostim / ANKARA Tel/Faks: 0312 386 00 91

www.nobelkitap.com

İÇİNDEKİLER

Beden Sosyolojisi: Toplumsal Bedenden Kurgulanan Bedene <i>Kadir Canatan</i>	1
Bedenin Siyasi Ontolojisi: Bedenin Performanslarının Temel Performansı <i>Süheyb Ögüt</i>	15
Bedeni Özgürlükten Kurtarmak ya da Özgürlük Bedenin Neresinde? <i>A. Teyfur Erdoğan</i>	47
Kutsal ve Sekülerin Egemenlik Savaşında Beden <i>Mustafa Tekin</i>	103
İslâm'da Bedeni Yazmak <i>İrvin Cemil Schick</i>	117
Hayatın ve Ölümün Değişen Sınırları <i>Nazife Şişman</i>	145
Bedenin Tıpla İmtihanı <i>Murat Dinçer Çekin</i>	163
Bilgi Çağından Kaygı Çağına: Sağlık, Hastalık ve Beden Algılarının Değişimi <i>Murat Beyazyüz</i>	175

Sunuş

Belki de insanlık tarihi kadar eski olan beden yorumları, ilahî kitapların ve metinlerin insan bedenine yönelik tasvirleri ve ilim adamlarının beden tasavvurları ile “beden” günümüze gelene kadar çeşitli aşamalardan geçmiş ve farklı alanların meselesi olmuştur. Günümüzde beden sadece bireysel bir ilgi sahası ve bireyin mahremiyet alanı olmaktan çıkmıştıptan sosyolojiye, siyasetten iletişime pek çok disiplinin konusu hâline gelmiştir. 80’li yıllardan itibaren ortaya çıkan “beden sosyolojisi” ile birlikte sosyolojinin yeni ve müstakil bir alanını oluşturmuştur. Bedenimiz sadece bizim bedenimiz olmaktan çıkmış ve tıbbın, iletişimin siyasetin ve dahi sosyolojinin bedeni ve aynı zamanda nesnesi olmuştur.

Bu konular çerçevesinde bedenin kültürel ve toplumsal olarak inşası, bedenin sahipliği, toplumsal cinsiyet tartışmaları içerisinde özellikle kadın bedeninin, erkek bedeni de dâhil olmak üzere medya ve iletişim araçlarıyla teşhir edilişi, metalaştırılması, pazarlanması ve bir pazar aracı olarak kullanılması bedene dair önemli gündemlerdir. Bunun dışında bedene tıbbi müdahalenin sınırları, etik ilkeleri gibi birçok konu da günümüzün popüler konuları olarak tartışılmaya devam etmektedir.

İLEM, insanın sosyal hayatta varoluş mekânı olan bedeni, bütün bu tartışmaları ve ötesini görebilmek ve

konusabilmek için farklı disiplinlerin penceresinden felsefi, sosyolojik ve tarihsel perspektifleri olan bir dizi seminer dzenlemiştir.

Elinizdeki bu kitap İلمي Etüdlr Derneği Toplum alışmaları İhtisas Grubu'nun dzenlemiş olduğu Bedenin Anlamı ve Sınırları başlıklı dizi seminerlerde sunulan sekiz tebliğin metin ve makalelerinden oluşmaktadır.

Bedeni Kurgulamak: Doğal Bedenden Toplumsal Bedene başlıklı ilk metinde Kadir Canatan bedenin sosyolojinin konusu olma serüvenini ele almaktadır. Canatan, sosyoloji disiplininin bedene farklı perspektiflerden baktığını ve bu bakış açılarının aynı zamanda sosyolojiyi de şekillendirdiğini söylemektedir. Sosyolojinin bedeni kuramsallaştırma şeklini ve teoriye uygulayışını anlatırken sosyal bedenin inşasındaki determinist ve iradeci çerçevelerden örneklr sunmaktadır.

Süheyb Öğüt'ün *Bedenin Siyasi Ontolojisi: Beden ve Performansları* başlıklı ikinci tebliği ise bedenin ne olduğunu tanımlamak için çeşitli sorularla esas anlaşılması gerekene işaret etmektedir. Bedenin nakızı nedir, sorusunun yanıtını ruh olarak veren Öğüt, beden ve ruh ayırımalarını yapmakta ve bedenin siyasi ontolojisinin siyasi performans ile olan ilişkisini irdelemektedir.

Özgürlük ve Beden başlıklı tebliğinin *Bedeni Özgürlükten Kurtarmak ya da Özgürlük Bedenin Neresinde?* isimli makalesinde Teyfur Erdoğdu özgürlük ve hürriyet kavramlarının farklı olduğunu vurgulayarak yaptığı özgürlük tarifi üzerinden özgürlüğün beden ile olan ilişkisini temellendirmektedir. Erdoğdu metinde özgürlüğün bedenin noksanlığını gidermek amaçlı güdülerine verilecek cevapları maksimize etmek için bu güdülerini tatmin etme yolunda ne yapacağına karar verecek olan insanın; eylemlerinin sonuçlarını tahayyül ederken sor-

ması gereken soruları, dengeli bir birey ve toplum için gerekenleri vurgulamaktadır.

Dördüncü makale ise *Kutsal ve Sekülerin Egemenlik Savaşında Beden* başlığıyla Mustafa Tekin'e ait. Tekin, "kutsal", "seküler", "egemenlik", "savaş" ve "beden" kavramlarını ayrı ayrı ele alarak her bir kavramı ait olduğu zihniyet dünyası ve zaman içerisinde geçirdiği tarihsel süreçle birlikte sistematik bir biçimde değerlendirirken aynı zamanda büyük resmi de göstermeye çalışmaktadır. Kutsalın dine, sekülerin insana yüklenen anlamlar olmasından dolayı ortaya çıkan gerilim ve egemenlik savaşlarına değinmektedir. Bu egemenlik savaşının, Tanrı merkezli dünya görüşüyle insan merkezli dünya görüşü arasındaki bir çatışma olduğunu öne süren Tekin, İslam'da bedenle birlikte gelen imkân ve potansiyelleri ele almaktadır.

Irvin Cemil Schick'in *İslam'da Bedeni Yazmak* başlıklı metni ise beden konusundaki genel kabullere alternatif bir bakış açısı oluşturmaya çalışmıştır. Sunuşunu Türkiye, İran ve Hindistan'da yaygın olan yazı-resim sanatı üzerinden kuran Schick, yazı ile oluşturulan resimlerin Allah'ın yaratılış ayetlerini, insan bedenini harflerin ve kelimelerin simgesel değeri ile görünür kılma işlevini yerine getirdiğini söylemektedir.

Nazife Şişman *Hayatın ve Ölümün Değişen Sınırları* başlıklı makalesinde yaşam ve ölüm gibi iki temel konunun çağdaş dönemdeki algılanış biçimlerini ele almaktadır. 20. yüzyılın başlarındaki Genom Projesi, antibiyotikle tedavi, doğum kontrolü hapları, protezler ve tüp bebek uygulaması gibi yaygınlaşan uygulamalardan ve insanın yapılabilişinden bahsetmektedir. Biyoteknolojinin, hayatın ve ölümün sınırında gezindiğinden bahseden Şişman, bu gelişmelerle birlikte insana, hayata, bedene ve ölüme dair tasavvurumuzun geçirmekte olduğu dönüşümü ele almaktadır.

Murat Dinçer Çekin *Bedenin Tıpla İmtihanı* başlıklı metninde sağlığı tanımlamak, ona ulaşmak ve sağlıklı kalmak konusunda son sözü söyleme hakkına sahip olan tıp biliminin modernleşmeyi besleyerek ve ondan beslenerek insan bedenine yeni bir kimlik biçtiğini aktarmakta, sağlığa ve uzun yaşamaya verilen önem ve profesyonelleşme ile birlikte teknolojiye atfedilen gücün tıbbın prestijini ve otoritesini arttırışını ele almaktadır. Tıbbi tüketimin ifade ettiklerini irdeleyen Çekin, insan bedeninin tıp karşısındaki mevcut durumuna dikkat çekmektedir.

Murat Beyazyüz, *Bilgi Çağından Kaygı Çağına Geçişte Sağlık, Hastalık ve Beden Algılarının Değişimi* başlıklı son metinde sosyal teori ve tıp biliminin bir araya gelerek beden üzerinde yapmış olduğu iş birliğini ortaya koymaktadır. Tıbbın, bedenin cismiyle olan ilişkisinin artması sonucu bedenin nesneleştiğini ve bedenin sosyal yönünün yavaşça yok olduğunu söylemektedir. Hasta yoktur, hastalık vardır bakış açısından tam tersine doğru bir evrilme içerisinde olduğumuzu vurgulayan Beyazyüz bu dönüşümün, yalnızca tıp alanı uzmanlarının değil toplumun, sıradan halkın da bakış açısını değiştirdiğini vurgulamaktadır.

Kitabın hazırlanması sürecinde desteğini ve yardımını hiç esirgemeyen Nuriye Kayar'a, süreçteki sabrından dolayı yazarlarımıza ve böyle çalışmaların yaygınlaşması konusundaki girişimlerinden dolayı İLEM'e ve Araştırma Yayın Komisyonu'na teşekkürlerimi sunar, alanda yapılacak çalışmaların önünü açacak bir eser olmasını ve faydalı olmasını temenni ederim.

Senanur Avcı
Aralık 2014